

פרוטוקול מס. 49

מישיבת ועדת הכספים

יום ג', ט"ו באייר, תשל"ד - 7 במאי, 1974, שעה 10.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה:

היו"ר י. קרגמן
א. אפרת
ע. אמוראי
מ. ארנס
י. גולן
צ. גרשוני
ל. דיציאן
ש. לורנץ
ע. פיינרמן
ח. קורפו
מ. שחל
א. שוסטק

מוזמנים:

מר א. גוראל - מנכ"ל משרד העבודה
מר ר. וולקוב - מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי
מר מ. שוהמי - סמנכ"ל מע"צ
מר י. גורלניק - מנהל האגף להכשרה מקצועית
מר ד. בוכבי - מנהל שירות התעסוקה
מר א. מרצבך - המוסד לביטוח לאומי
מר פ. הר - (אגף התקציבים, האוצר)
מר ד. מרינוב

מזכיר הוועדה:

א. קירשנר

ר ש מ ה:

א. דגני

סדר-היום:

תקציב משרד העבודה לשנת 1974.

תקציב משרד העבודה לשנת 1974

הי"ד י. קרגמן: אני פותח את הישיבה.

גם ישיבה זו נקדיש לדיון בתקציב משרד העבודה. נאפשר לחברי הוועדה להציג שאלות לפנהל המוסד לביטוח לאומי ולאנשי משרד העבודה, ואחר-כך נשמע את התשובות.

צ. פיינרמן:

בנושא ההכשרה המקצועית שמענו סקירה. שמענו שאין ספיק אמצעים כדי לענות על ביצוע חוק החיילים המשוחררים בהיקף המסתמן. בדרך-כלל הבעיה של כוח אדם מבחינת המשק היא, שלקראת השנים הבאות יהיו אקדמאים ותהיה בעיה למצוא להם תעסוקה, ומצד שני, תהינה עבודות שלא יהיה מי שיבצע אותן בתחום המקצועי ובתחום של עבודת כפיים. הפירפודה ההפוכה הזו יכולה להשתנות אם תהיה מערכת רחבה של הכשרה מקצועית לטכנאים, להנדסאים ולבעלי מקצועות אחרים. אני רואה שאין בתקציב סכומים מובטחים לנושא זה. ושאלתי היא: איך יכול משרד העבודה להביא תקציב שאיננו מכסה דווקא את התחום היסודי של איזון בין המשק המתפתח וצרכיו לבין הכשרת כוח אדם מתאים שיענה על הצרכים האלה? בשנת 1972 40% מהתקציב להכשרה מקצועית היה מיועד להכשרת טכנאים והנדסאים ושיעור זה ירד בשנת 1974 ל-24%. התקציב להכשרת מוגבלים עלה בשנתיים אלה מ-5% ל-12%. בנוסף לשאלה הכללית אני שואל גם שאלה ספציפיות: כיצד מטבירים את הירידה החדה בתקציב להכשרת טכנאים והנדסאים והעליה בתקציב להכשרת מוגבלים?

שמענו סקירה על אפשרויות הביצוע של העבודות בכבישים. פרט לשני מחלפים, כל שאר ההשקעות הן בפרוייקטים לטווח של 3-4 שנים. בהתחשב בעובדה שיש אפשרויות ביצוע והסגבלה היא תקציבית, מן הראוי היה לרכז את הביצוע באותן עבודות שניתן להתחיל בהן ולסיימן תוך תקופה קצרה מאשר לפזר את התקציב על-פני מספר רב של פרויקטים שמי יודע מתי יפתייסו.

א. אפרת:

באיזו מידה מעורב מע"צ בעבודות בניה ולא בכבישים? איזה עבודות בניה הוא מבצע? רצוני לקבל מאנשי משרד העבודה קצת הורכה בנושא זה. שמעניין אותי מנקודת-ראות של פיקוח כללי על הבניה בארץ וניסוח הבניה. האם יש בכוחו של מע"צ להוות גורם בשטח של הבניה של סופדות ציבור ונושאים הדרושים לפדינה? באיזו מידה הוא מעורב בבניית שיכונים על-פני הזמנות ממסלתיים, או האם הוא איננו נכנס לתחום הזה? אני מבקש לקבל תמונה על נושא הבניה כי על הכבישים כבר נשאלו שאלות.

ביטוח לאומי - מהם השלבים לביצוע חוק ביטוח נכות? איך אתם מתארים לעצמכם את הביצוע של החוק בעתיד? שמעתי שנערמים קשיים בדרך לביצוע החוק.

איך מתקש ענין ההצמדה של ההטבה הסוציאלית לקיצבת הזקנה? קיצבת הזקנה צמודה היום לשכר הממוצע. מן הראוי שההטבה הסוציאלית תהיה אף היא צמודה לשכר הממוצע, או לגידול בקצבת הזקנה.

מהו מצבה של קרן ההשנואה בחדש מאי? האם הענינים בקרן חוזרים לפטולום התקין? האם יש הסכם בדבר כיסוי הגרעונות של הקרן בתקופת המלחמה? האם נדון הדבר?

האם ההכנסות של קרן ההשנואה בחודש אפריל התקרבו להוצאה הדרושה בחודש רגיל, וכמה התחזיות לחדשים הקרובים?

צ. פיינרמן:

אתמול נאמר כאילו שנת 1973 הייתה השנה הראשונה שבה התבטולים שהשתלמו על-ידי המוסד לביטוח לאומי עלו על התקבולים, למעט קרן ביטוח אבטלה. הודעה זו עוררה כמה תמיהות. אני מבקש לשמוע מהי התמונה האמיתית בשטח זה. בעקבות התופעה החדשה, שאיש לא חזה שתקרה כה מהר, האם יש לכם הערכות אקטואריות?

היו"ר י. קרבמן:

רצוני לשאול את מנהל המוסד לביטוח לאומי:
ועדת הכספים החליטה לאחר בירורים רבים -
והודעה על כך נמסרה בכנסת - להקציב סכום של כ-17 מיליון לירות לתשלום
נוסף לעקרת בית. מתי יביא המוסד לוועדה הצעה בנדון? זהו נושא לתקנות.
המוסד צריך לפעול בהתאם לתקנות. מתי יובאו בפנינו התקנות לאישור?
כל מה שיוחלט בנדון צריך לחול רטרואקטיבית מ-1 באפריל 1974.

ח. קורפנו:

אני מבין שמשרד העבודה הוא הממונה על הלשכות
לטיפול בחיילים המשוחררים והפנייתם לרשויות
הנוגעות בדבר. אני מבקש לקבל נתונים כמה חיילים פנו עד כה ללשכות אלה.

היו"ר י. קרבמן:

נתונים אלה נמסרו לוועדה אמש.

א. אפרת:

שמענו את אנשי משרד הסעד על הפעולות שהם
עושים בענין שיקום מקצועי. יש פסקות אה
פעולות השיקום צריכות להיות בתחום של כמה רשויות. במקומות אחרים בעולם
ראיתי שמשרד העבודה פרכז את השיקום המקצועי בטלואו. האם לדעתכם קיימת
כפילות בטיפול בשיקום המקצועי באשר הוא נמצא בתחום גורמים שונים, או
שאתם סבורים שאינכם יכולים להקיף את כל הנושא ולכן אתם מפסימים
שהטיפול ייעשה גם במסגרות אחרות?

מר ד. וולקוב:

לשאלה בענין ביטוח נכות. כידוע, בהתאם להוראות
החוק אנו בשלב זה מבצעים רק את ביטוח הנכות
של אלה הנקראים מקרים חדשים, זאת אומרת - אלה שהפכו נכים אחרי 1 באפריל,
1970. האמת היא שחששנו לא מעט באשר לביצוע החוק מאחר ותקופת המלחמה
שיבשה את לוח הזמנים להכנות לביצוע החוק; אבל המציאות הוכיחה שעניינים
אלה מתדרים בצורה המביחה את הדעת.

עדיין אין זרימה רבה של תביעות לפני

המוסד לביטוח לאומי באשר לביטוח נכות. עשינו ואנו ממשיכים לעשות את
כל הסידורים כדי שאותם נכים שהם פסודרים בצורה קולקטיבית יותר, כלומר
אלה הנמצאים בטיפול של משרד הסעד או בטיפול של איגודים שונים כמו
אלי"ן, יגישו תביעותיהם בצורה מרוכזת על-ידי הדרבה שאנו נותנים לאותם
ארגונים ולמשרד הסעד, ובדרך זו הם יקבלו סיוע בהגשת התביעות.

המוסד ערוך כמעט לביצוע מושלם של השלב הזה.

עשינו את כל ההכנות להפעלת הוועדות הרפואיות. אנחנו מסלימים את השלבים
האחרונים של האישורים של קיצבאות הנכות על-ידי ועדות משולבות לענייני
תעסוקה, שיקום וכדומה, אשר צריכות לקבוע סופית את אחוזי הנכות לגבי
היכולת התעסוקתית, או היכולת של קיום עצמי, כי קביעת אחוזי הנכות
נעשית לא רק על רקע נכות פיזית, כפי שקיים לגבי נפגעי עבודה.

בשלב זה איננו צופים קשיים מיוחדים בביצוע

חוק ביטוח נכות. הפעולה שתנהלת בדרך-כלל כפורה. מספר הפניות מגיע
לעשרות בודדות. כפי שאמרתי, הקבוצות הגדולות מרוכזות או במשרד הסעד,
שם ניתן הטיפול באמצעות הלשכות האזוריות של משרד הסעד, או בארגונים
שונים שהם פרכזים את הפעולה.

לשאלה בדבר ההצמדה של ההטבה הטובציאלית

לקצבת חקנה - למעשה ההטבה צמודה לשכר הממוצע ותוספת היוקר. אבל
לצערנו אנו צריכים לנהל מדי פעם משא-ומתן עם האוצר כדי לקבוע בהסכם
את הסכום הסותאם לזה.

לפני כמה חדשים הועלתה הצעה להצמיד גם

את ההטבה הטובציאלית לאחוז קבוע של השכר הממוצע בטסק. טוכם עם האוצר
שתשלומי קיצבת חקנה ליחיד עם ההטבה הטובציאלית יגיעו ל-22.5%
מהשכר הממוצע בטסק. הבאנו את הענין, בהתאם להוראות החוק, להתייעצות
בפני ועדת העבודה של הכנסת. שם התעוררו חילוקי-דעות, ועדיין לא הגיעו
לסיכום. הענין נמצא עדיין על שולחנה של ועדת העבודה של הכנסת.

ע. פי'נרמן:

האם נכון שלפני שלוש שנים היווה מסקלה של צבת הזקנה 13% מהשכר הממוצע במסקר?

סר ר. וולקוב:

בתקופה פטוימת השיעור ירד אפילו לפחות מזה. באחד התיקונים האחרונים לחוק נקבע שהיא

תהווה 15% מהשכר הממוצע.

בענין קרן-ההשואה - אנו עדיין פועלים בהתאם

לחוק שהאריך את תקנות שעת החירום. לפי הסכם שנערך עם האוצר, הצבא ממשיך לשלם את המקדמות המגיעות היום עד 950 לירות לחודש למגויסים אב לשני ילדים ויותר, ואנו משלימים את התשלום לפי ההכנסה עד ל-2500 לירות החל מ-1 באפריל השנה, בהתאם לסכום שנקבע בחוק. ההסכם עם האוצר היה

שהאוצר מכסה באופן ברור מהתקציב את המקדמות המשתלמות על-ידי הצבא, ואילו חלקה של קרן ההשואה בהוצאה הנוספת ייקבע בשלב יותר מאוחר, לאחר בחינה. קרן ההשואה עדיין לא מוציאה להלכה סכומי הגביה שלה לכיסוי ההוצאות השוטפות של הקרן. הסכומים פועמים לרשותנו להלכה על-ידי האוצר בהתאם להסכם. אנו בתיאום עם האוצר בוחנים מה יהיה ההסדר אחרי 30 ביוני, כאשר יפוג תוקמן של התקנות שהוארכו. אנו מקיימים מגעים עם אנשי הצבא העוסקים בנושא. עדיין לא ידוע אם תבוא הצעה להאריך את התקנות או שקרן ההשואה תחזור לפעול במתכונת סדירה ולא כביסוי חירום.

סר גוראל:

המועצה המתכנסת בעוד שבוע תשתדל לקבוע את התאריכים בתיאום עם האוצר.

סר ר. וולקוב:

עדיין הענין תלוי ועומד.

האם בחודש אפריל ההכנסות מתקרבות

להוצאה החדשית? עדיין מסשיכים גם באפריל, גם במאי וגם ביוני לשלם בהתאם להסדר הזה ולא ישירות מההכנסות של הקרן. לא אוכל לתת מספרים המדויקים באיזו מידה ההכנסה השוטפת אמנם מתאימה להוצאה השוטפת, מאחר והתביעות בעד חודש אפריל מגיעות באיחור גם על-ידי המעסיקים, ועוד יותר על-ידי העצמאים, אשר מגישים לנו את התביעות עם גמר השירות במילואים.

צ. גרשונביץ:

ומהי ההשתתפות שלכם?

סר ר. וולקוב:

אנו לא משתתפים. אנו משלמים למשרתים במילואים את המגיע להם, וההתחשבנות

תלויה ועומדת בינינו לבין האוצר.

צ. גרשונביץ:

כמה משלם האוצר?

סר ר. וולקוב:

האוצר טרם הגיש לנו הצעה.

לשאלתו של חבר-הכנסת דיציאן - נכון

שלפי התקציב של המוסד לשנת 1974 ההוצאה לגימלאות תעלה על ההכנסה הקופתית של המוסד, אבל היא לא תעלה על ההכנסה הכוללת, כי נוסף להכנסות מדמי ביטוח יש לנו הכנסות מהשתתפות האוצר וכן הכנסות מרביית על ההשקעות. הכנסות אלה עדיין עולות במידה לא קטנה על ההוצאות. אבל מבחינת החשבון של הענף, אין זה נכון שההוצאה תעלה על ההכנסה מדמי ביטוח אבטלה. עובדה היא שרק עכשיו הקטנו במידה ניכרת את גובה דמי הביטוח בענף ביטוח אבטלה מאחר וההוצאה בענף זה, לשפחתנו, היא זעומה מאד לעומת ההכנסה בענף זה.

לשאלתו של חבר-הכנסת קרגמן - אני

מצטער מאד, אבל הסיכום שהגענו אליו בשיחות פנימיות בינינו לבין האוצר, ושהשתתף בהן גם חבר-הכנסת קרגמן, ואשר צריך לבוא לכלל ביטוי בתקנות שיש להביא לאישור ועדת הכספים של הכנסת - לא ניתן לבצע אותו בזמן הדרוש. השתבר לנו כי לפי התכניות של המחשב הדבר לא ניתן לביצוע בזמן, מה גם שהמתכננים העיקריים שלנו הם מגויסים עכשיו. הודעתם על כך לחבר-הכנסת קרגמן. את התקנות עצמן נוכל להציג בפני ועדת הכספים בימים הקרובים, אבל גם אם הן תאושרנה - לא נוכל לבצע אותן לפני חדש ספטמבר או אוקטובר, גם אם יוטל לבצע אותן רטרואקטיבית, כי מבחינת

מר ר. וולקוב:

טכנית לא ניתן לבצע את הסידור המיוחד של תשלומים לעקרת הבית במסגרת התכנית הזו. התכנית הקיימת לביצוע התשלומים של קיצבאות יוצאי צבא איננה מאפשרת להוסיף באופן אוטומטי את התוספת המיוחדת עבור עקרת-בית אם לארבעה ילדים, אלא צריך להכין תכנית, להריץ אותה ואחר-כך לבצע - ולא ניתן לבצע זאת עכשיו אלא כעבור 2-3 חדשים.

ח. קורפן: מדובר במשפחות המקבלות את הקיצבה של יוצאי צבא. ומה כאן הסיבוך?

מר ר. וולקוב: אילו דובר על תוספת אחידה לכל הילדים - לא היתה בעיה; אילו דובר על תוספת עוד ילד באותם תנאים - לא היתה בעיה. אבל כאן עומדים להחליט שעקרת-בית תקבל תוספת מיוחדת בגובה של 25 לירות, תוך הצמדה לילד הרביעי שיקבל 50 ל"י במקום 25 ל"י, ודבר זה מחייב שינוי התכנית.

ח. קורפן: הבסיס הוא - עקרת בית שיש לה ארבעה ילדים, שאיננה עובדת בחוץ. אפשר לשלם לה את התשלום הבסיסי, ואחר-כך לשלם את התוספת.

מר ר. וולקוב: אם ההחלטה היא על תשלום מיוחד לעקרת בית שלא במסגרת תוספת אחידה לאחד הילדים, או עבור הילד השלישי - הרי שהדבר כרוך בתכנית מיוחדת.

ח. קורפן: אני מציע שהתכנית תוגש לנו בהקדם.

היו"ר י. קרגמן: נאמר שיציגו בפנינו את התכנית.

ל. דיציאן: ועדת העבודה המליצה פה אחד להגדיל את הסכום של קיצבת הזקנה מ-15% מהשכר הממוצע במשק ל-18%. אני מבקש לשאול מהי העמדה של המוסד לביטוח לאומי לגבי הצעה זו לאור העובדה שהיתרה בענף ביטוח זה מגיעה ל-3.5 מיליארד לירות, ורק הרבית על הקרן הזן תכסה את התשלומים האלה?

לפי נתונים שקיבלנו בוועדת העבודה, יש שני ענפי ביטוח נוספים שיש בהם גרעונות: האחד - הוא ענף ביטוח אמהות שבו יש השנה גרעון של 21 מיליון לירות, אשר מתווסף לגרעון מצטבר של 64 מיליון לירות משנים קודמות. והענף השני - זוהי הקרן של קיצבאות ילדי עובדים, שבה יסתכם הגרעון השנה, לפי האומדן, ב-134 מיליון לירות, והוא עומד לאכול את הרזרבות של 225 מיליון לירות בענף זה.

רציתי לשמוע את דעתם של אנשי המוסד באשר לעובדות אלה.

מר ר. וולקוב: לשאלה הראשונה - אני יודע שוועדת העבודה של הכנסת אישרה תיקון לחוק הביטוח הלאומי הקובע שהקיצבה תהיה בשיעור של 15% מהשכר הממוצע במשק. אם מישחו מציע לשנות זאת, הרי ניתן לעשות זאת רק בדרך של תיקון החוק. בשלב זה אין המוסד לביטוח לאומי מתכנן הגשת הצעה ברוח זו. (ל. דיציאן: מדוע?) כי התיקון האומר שהקיצבה תהווה 15% מהשכר הממוצע אושר רק לפני פחות משנה. בשלב זה איננו מתכננים להציע שינוי בנדון.

נכון שבענף ביטוח אמהות יש גרעון לא מהיום. ועדת הכספים, במסגרת השינויים בגובה דמי הביטוח, הוסיפה 0.2% לדמי הביטוח בענף זה. הדבר נחאפשר על-ידי הפחתה ניכרת בדמי ביטוח אבטלה. יחד עם זה עוד נשאר גרעון בענף ביטוח זה. יתכן שבמשך השנה נגבש הצעות כדי להביא את הענף לקיום עצמאי. ניתן לעשות זאת בכמה דרכים: או על-ידי

השתתפות האוצר, או על-ידי צמצום הוצאות אחרות. אנו נאלצים לשלם לפי מה שמכתיבים לנו בשטח של אישפוז יולדות. קיימת בעיה של מספר הימים בהם שוהה היולדת בבית-החולים לאחר הלידה.

המוסד יתן דעתו לנושא זה במשך השנה וינסה לגבש הצעות מעשיות להבראת הענף.

אשר לקיצבאות ילדי עובדים - הגרעון נוצר לאחר ששילמנו בתקופה האחרונה תוספת מיוחדת בעקבות ההתייקרות, וזאת מהרזרבות שנותרו עדיין בענף זה. גם בשטח זה יש תכנית להבראת הענף, אשר קשורה בענף ביטוח אחר של משפחות מרובות ילדים. גם בשטח זה נגבש במשך השנה הצעות מתאימות.

ש. לורנץ: אתמול שמענו שזוהי השנה הראשונה שבה ההכנסות של המוסד קטנות מהתשלומים שהוא משלם.

היו"ר י. קרגמן: על כך שמענו הסבר.

ש. לורנץ: מהי התחזית לשנים הבאות בשטח זה?

אשר לתוספת מענק לילדים יהודים - נמצא לכך לבוש בשם של קיצבאות יוצאי צבא. הכוונה היתה ברורה, שכל הילדים היהודים ייהנו מהמענק המיוחד הזה. האם יש לכם הצעה היכולה לפתור את הבעיה, שכולנו מעוניינים בפתרונה?

לשאלה הראשונה כבר ענית. הבהרת שההוצאה הפעם עולה על ההכנסה מדמי ביטוח, אבל איננה עולה על ההכנסה הכללית; עדיין יש למוסד הכנסות אשר מיישרות את הקו. אנו בוחנים את התחזיות לעתיד. הדבר קשור או בהשתתפות יותר גדולה של האוצר, או בהגדלת דמי הביטוח - והשעה איננה כשרה בעינינו להעלות את דמי הביטוח בשיעור מספיק כדי לפתור את הבעיה.

אנו מוסד מבצע, ואנו צמודים להוראות החוק. לפי הנתונים שלנו יש בערך 10% משפחות יהודיות שלפי הוראות החוק הקיים אינן נהנות מהקיצבה הנקראת: קיצבת יוצאי צבא. 90% מהמשפחות עם ארבעה ילדים ומעלה מקבלות את הקיצבה הנוספת של יוצאי צבא.

ש. לורנץ: שאלתי היתה - האם יש לכם הצעה או רעיון כיצד לפתור את הבעיה?

היו"ר י. קרגמן: אנשי הביטוח הלאומי אמרו שהם מתפשרים דרך איך לשמור על החוק ויחד עם זה לפעול ברוח הכוונה שהיתה. נאמר שאולי הסוכנות תעסוק בכך. העניין נשאר עדיין פתוח.

א. אפרת: יש שאלה קבועה, שהיא מציקה לי לא מהיום: האם משרד העבודה צריך להחזיק בידיו את הנושא ששמו קואופרציה. ההתפתחות בארץ איננה מעודדת ביותר. הנושא איננו דווקא של הכשרה מקצועית או של עבודה; הנושא הוא נושא כלכלי מיסודי של מתן תמריצים ועידוד בשטח הכלכלי ולא בשטחים שהם בתחום משרד העבודה.

האם אפשר בכמה מלים להבהיר מה נעשה לעידוד הקואופרציה, אולי גם בקשר לעולים חדשים.

האם אתם מעוניינים לשמור על המדור הזה ולא להעבירו למשרד המסחר והתעשייה, שלדעתי שם מקומו הטבעי.

מ. שחל:

בחברת שהוגשה לנו יש נתונים על נערים קשיי סידור. האם לא היה מקום דווקא בשעת חירום למצוא דרך לחייב את הנערים האלה לצאת לעבודה, אולי בדרך של חקיקה או בדרך אחרת. הייתי רואה בכך מעין גיוס. רוב הנערים האלה אינם משרתים בצבא. הצבא איננו רוצה לקבל אותם לשירות. לפי המספרים שבידי מדובר על כ-30 אלף בני נוער. מדוע לא תיעשה פעולה נמרצת לגייס אותם לפחות לשוק העבודה?

ח. קורפו:

האם הפונים ללשכות בבקשה לקבל הלוואות הם עצמאים? האם ההלוואות ניתנות רק לעצמאים

למטרות שיקום העסק?

מר א. גוראל:

אלה הן הלוואות לעצמאים.

חבר-הכנסת אמוראי שאל על הסיבות ליציבות בהעלאת החפוקה השנתית ומהן הציפיות להעלאה יותר גדולה. יש תנודות שאינן בעלות משמעות רבה משנה לשנה, תנודות לכאן ולכאן. הנסיה הכללית היא לעליה, בהחלט בלתי-מספקת. אנו לוקים בחוסר עדכון מקצועי של בעלי המקצוע שלנו - ואני מדבר על בעלי המקצוע בדרג הגבוהה. דומני שבעיית החפוקה נעוצה בידע המקצועי של הדרג המקצועי הגבוהה. אני יכול לחזק את דבריו של חבר-הכנסת אמוראי. אנו עובדים יותר שעות ויותר ימים מאשר בחו"ל, ובכל-זאת המוצרים שלנו אינם עומדים בתחרות עם מוצרים דומים בחו"ל הן במחיר והן בטיב. אנו מייצאים את המוצרים שלנו רק על-ידי תשלום סובסידיות. המספר הממוצע של ימי החופשה לשנה בישראל הוא 14-15, ואילו בחו"ל - חודש ימים. בחו"ל יש יותר ימי חג מאשר אצלנו.

טוב היה לו היינו מתקדמים יותר לקראת חשיפת המוצרים, עם פחות מכסי מגן. אז היינו עוברים למישור של תחרות יותר רצינית ויותר אמיתית.

מה עושה המשרד בתחום זה? - יש לנו תכנית לשלוח עשרות אנשים ממיטב בעלי המקצוע מדי שנה לעבוד בחו"ל, לא להשתלם אלא כדי לעבוד במפעלים המשתמשים בטכניקות החדשות ביותר. את התכנית הזו מנצלת כהלכה התעשייה הקבוצית, ואמנם בתעשייה זו גדלה החפוקה במאות אחוזים.

הקמנו מרכז לעדכון שיטות טכנולוגיות - וזהו הצד השני של שליחת בעלי מקצוע לחו"ל. אנו מתכוונים להביא למרכז זה מומחים מחו"ל, לא מומחים עיוניים אלא מומחים ממפעלים ומאתרי בניה, שיבואו לכאן וילמדו אותו איך בונים בית בן 24 דירות במשך 8-12 חדשים, כאשר אצלנו בניה כזו נמשכת לפחות שנתיים. הבאנו שני מומחים לבניה, ואחרי יומיים פרצה המלחמה. בעוד חודש אנו מתכוונים לחדש את הפעולה הזו.

אנו מקימים את המרכז לעיבוד נתונים יחד עם ארגון העבודה הבינלאומי. אנו רוצים לקוות כי מרכז זה יקדם את תהליכי הייצור וגם יהווה מכשיר רציני להנהלות למעקב אחר המתרחש. קיים מכוון לאוטומציה ליד המכוון לפיריון העבודה והייצור.

ולבסוף אני רוצה לבקש את עזרת חברי הוועדה לנושא, שהוא מורכב וקשה, אבל פעם צריך להתגבר עליו. ההשתלמות זהו אחד הגורמים הרציניים היכולים לתרום להעלאת הפיריון. לא נוהרים אלינו רבים שצריכים היו לרכוש ידע מקצועי כי בשיטת השכר הקיימת אין כמעט משמעות לסוג מקצועי יותר גבוהה. הפרשיות כזו בשכר בין רמות של ידע מקצועי כמעט ואיננה קיימת. לאדם אין תמריץ לעבור לרמה מקצועית יותר גבוהה שאין בצדה פיצוי כספי. המוטיבציה של הרווחיות ירדה, ונותרה המוטיבציה האידיאולוגית-היצירתית, והיא כנראה איננה מספקת. היא פועלת לגבי מספר מסוים של אנשים.

היו"ר י. קרגמן:

יש מוטיבציה של יוקרה, של סיפוק מעבודה והישגים.

מר א. גוראל:

לו יכולנו לקבל את עזרת נבחרי העם לשינוי במדיניות השכר, יכול להיות שהרבה מבעיות

מר א. גוראל:

התפוקה היו באות על פתרון.

לשאלה בענין מרכז ההשקעות - יש למשרד העבודה נציג אחד במרכז ההשקעות, שהוא אחד מני רבים. מרכז ההשקעות מנוהל על-ידי משרד המסחר והתעשייה עם דעה מכרעת לאוצר. אני בהחלט מקבל את ההצעה, שהנציג שלנו במרכז ההשקעות ישים יותר דגש לרכיב התעסוקתי בדיונים האלה.

באשדוד יש פרמיות מוסכמות, לא מדודות.

היו"ר י. קרגמן:

העובדים מקבלים בהתאם לכך הנחות במס הכנסה.

מר א. גוראל:

הנמל הוא בתחום שיפולו של משרד התחבורה. אלה הם הסכמים דו-צדדיים בין רשות הנמלים לבין ההסתדרות, או ועד העובדים. איננו רוצים - וגם איננו יכולים - להתערב בהסכמים בין ההסתדרות לבין המעסיקים. קיים הסכם בין המעסיק לבין ההסתדרות או ועד העובדים על תשלומים עבור עבודה בשבת.

ש. לורנץ:

לכך יש הלשכות מרחיקות-לכת.

מר א. גוראל:

משרד העבודה מקפיד על תשלומי מינימום; הוא איננו מהווה גורם בתשלומים מעל למינימום. אין בידי מספרים בדוקים. לא היינו צד לזה, וגם איננו רוצים להיכנס לסוגיה הזו.

היתרי עבודה בשבת - בשנת 1973 הוצאו בסך-הכל 313 היתרים לעומת 338 היתרים שהוצאו בשנת 1972. 80 מתוך היתרים אלה היו חד-פעמיים ורק 25 היתרים חדשים. לצורך זה קיימת ועדת שרים שיש בה ייצוג טוב ואמין לנושא של קדושת השבת.

אני שמח לציין שמע"צ מפרסמת מכרזים כדת וכדין. הטענות המופנות למע"צ הן שהיא מקפידה יתר על המידה בנושא המכרזים. הטענות שיש בכך משום סרבול הן נכונות, אבל אין תופעות כמו של תל-גבורים. אני שמח שאני יכול לומר מלה טובה על יחידה שעובדת קשה ועושה את מלאכתה נאמנה.

ש. לורנץ:

מהו הרווח הקבלני שאתם מאשרים?

מר א. גוראל:

יש תעריפים של האגודה עבור עבודות סטנדרטים. היתר הולך לפי מכרזים.

ע. פיינרמן:

כמעט גדול אתם יכולים לשלם פחות מאשר נקבע כתעריפים.

מר א. גוראל:

אראה לך נתונים משונים המעידים שאיננו משלמים יותר ממה שנדרש.

דברי הובנו כנראה שלא כהלכה. תקציב הפיתוח שלנו נמצא בהילוך נמוך ביותר, בהילוף אטי. יש אפילו ספק אם הוא עונה על הגידול הטבעי של האוכלוסיה ושל המשק. יש למשרד העבודה חלק בבניית התשתית של משק המדינה והתחום החברתי שלה. אני מטיל ספק אם תקציב הפיתוח עונה לצרכים האלה. יתר על כן, קיימת ועדה לזויסות מועדי ההוצאות. זוהי ועדה של האוצר, אבל למע"צ יש בה חלק רציני. בשטה התעשייה - כמעט כל ההזמנות הן בסחוניות. מה שלא מספיקים בזמן - מימינים בחו"ל.

מר א. גוראל:

לשאלה בדבר צמצום מספר הפועלים מהשטחים -
ההחלטה בנדון היא מדינית בדרג ממשלתי ולא משרדי. הממשלה מחליטה מדי פעם על המספר המירבי של פועלים מהשטחים שניתן להעסיק אותם בתחומי הקו הירוק, ועלינו להקפיד על ביצוע ההחלטה. האמת היא שאין מקפידים על כך, כי רבים מעסיקים פועלים שלא בצורה מאורגנת. אבל שוב איננו יכולים לגייס מפקחים שיפקחו על הנושא. המאמץ וההוצאות הכרוכים בכך ספק אם יהיו כדאיים.

ש. לורנץ:
שאלתי היתה אם אתם שוקלים את האלטנרטיבה
אם וכאשר נצטרך לוותר על חלקם של העובדים
האלה בכוח העבודה של המשק מטעמים מדיניים.

מר א. גוראל:
האלטנרטיבה היחידה הנראית לנו כטובה היא
שנעסיק פחות פועלים ונפעיל יותר מיכון, כך
שהעבודה תהיה יותר מהירה, יותר מדויקת ויותר זולה.

שאל חבר-הכנסת פיינרמן: מדוע אתם מתפשטים
על-פני מספר רב של פרויקטים שלא ניתן לסיים אותם תוך פרק זמן קצר. אולי
מוטב שתתרכזו בפחות פרויקטים ותסיימו אותם. הנושא הוא מורכב הרבה יותר
מכפי שהוא נראה לעין. סלילת כביש מחייבת הרבה פעולות. קודם-כל יש רעיון.
אחר-כך צריך לדאוג להפקעת השטח. לפעמים הליכי ההפקעה נמשכים שנים. אחר-
כך יש בעיה של תכנון התוואי, ולאחר התכנון - תפיסת השטח כדי שלא ייווצרו
שם עובדות חדשות. צריך לבצע שם עבודות עפר, עבודות תשתית שונות וכדומה.
אח כל הפעולות האלה לא ניתן לבצע תוך שנה. פרויקטים קטנים, כמו סלילת
כבישי גישה, אנו מתחילים ומסיימים תוך שנה. פרויקטים גדולים של סלילת
כבישים עורקיים דורשים פעילות רב-שנתית. אם לא נתפוס את השטח, התעוררנה
בעיות. אם לא נבצע עבודות עפר, יהיו ורכוחים עם האוצר לגבי ההמשך. נוסף
לכך אנו קשורים עם הבנק העולמי ויש לנו התחייבויות. הם נותנים את הכסף,
ואנו צריכים להוכיח שאנו נמצאים בשטח. יש לנו גם עובדים המפוזרים בכל
הארץ. אנו צריכים לספק להם תעסוקה. מופעל עלינו גם לחץ של הישובים, הדורשים
להחיש את העבודות. יש לנו גם ציוד שאנו רוצים לנצל אותו בצורה האופטימלית.

יחד עם זה יש לזכור, שכאשר אנו מסיימים
קטע של כביש - אנו פותחים אותו לתנועה. כביש חד-כמה-חגיפה נפתח קטעים-
קטעים. כביש שער-הגאי-לוד - את הקטע עד לטרון נסיים אולי אפילו השנה.
את הקטעים שנרחיב בכביש רעננה-בית-ליד נפתח מיידי לתנועה.

עדיף היה לו האוצר היה מאשר את התקציב
שדרשנו. לא ניתן לכך אישור, ואנו פועלים כמיטב יכולתנו כדי לא להאיץ
את הקצב של פיתוח התשתית לכבישים במדינה.

המכון לפיריון העבודה והייצור איננו מתחרה
עם משרדים פרטיים אחרים. תפקידו להחדיר שיטות חדשות, ועד שהוא
מצליח להחדירן - הוא מיישם אותן בעצמו. משמתקבלת השיטה - הוא חדל לעסוק
בנושא.

המכון לפיריון העבודה והייצור פועל כמפעל
עסקי ולכן הוא חייב לגבות תשלומים עבור שירותים.

נכון שאחד המשרדים הפרטיים הגיש בג"צ נגד
המכון בטענה שהוא מבצע עבודות המתחרות בו. זהו נושא לבג"צ ואינני רוצה
להיכנס לכך.

צ. גרשוני:
יש לו מספיק מרחב מחיה בתחומי המשרדים
הממשלתיים.

מר א. גוראל:
אין זה מתפקידו של המכון לייעץ דווקא
למשרדי הממשלה. תפקידו לקדם את הפיריון
במשק בכללו.

צ. גרשוני: יש תעשיה של הממשלה וכך תעשיה צבאית ובטחונית.

מר א. גוראל: כל מי שמזמין עבודות במכון - נענה.

היו"ר י. קרגמן: יש תעשיה פרטית המזמינה עבודות במכון.

צ. גרשוני: יש משרדים ממשלתיים המזמינים עבודות כאלה במשרדים פרטיים במקום להזדקק למכון.

מר א. גוראל: המכון הוא אמנם מוסד ממשלתי, אבל לפי אופיו, ניהולו והרכבו הוא מוסד ציבורי. הנהלתו מורכבת מנציגי ממשלה, מבעלי מקצוע, מנציגי התאחדות התעשינים ונציגי ההסתדרות. זהו גוף ציבורי, ואנו משתדלים לשמור על אופיו כגוף ציבורי, כי בשטחים מסוימים הוא מהווה מעין רשות שיפוטית, כמו למשל בעניינים של פטור והנחות ממס הכנסה במקרה של קביעת נורמות ופרמיות.

המכון איננו מטיל על עצמו על שום גוף או מפעל. כאשר הוא מוזמן - הוא בא. הוא יכול ליזום, הוא יכול להציע, הוא מגבש שיטות ומשתדל להחדיר אותן; הוא איננו יכול לכפות אותן. משרדי הממשלה חפשיים לייעל את עצמם בדרך הנראית להם כטובה ביותר. בנציבות שירות המדינה קיימת ועדה בינמשרדית לייעול. המכון עשה מספר עבודות בתחום משרדי הממשלה, אבל יעודו הוא כלל המשק ולא דווקא משרדי הממשלה.

כמה חברי ועדה שאלו על כפילויות בטיפולם של כמה משרדי ממשלה בנושאים מסוימים, כמו למשל ענין המעונות לילדים. משרד הסעד מטפל במעונות לילדים וגם משרד העבודה. משרד הסעד מטפל בקשישים וגם משרד העבודה. נכון שלנושא בו מטפלים שני המשרדים יש אותו שם, או אותו כינוי, אבל הם אינם מטפלים באותו דבר.

ל. דיציאן: מדוע לא לרכז את הטיפול במשרד אחד?

מר א. גוראל: משרד הסעד מטפל בהחזקת ילדים של משפחות נתמכות סעד, ולא דווקא משום שהאם צריכה לצאת לעבודה. האם היא בבית, היא איננה יוצאת לעבודה, אבל יש לטפל בילדים שהם מקרי סעד. דרך הטיפול היא שונה לחלוטין, השעות הן אחרות, המקומות הם שונים.

קיימת ועדה מתאמת המתווה תכנית רב-שנתית מה יבנה משרד הסעד ומה יבנה משרד העבודה כדי שלא תהיה כפילות, כדי שבאותה שכונה לא יהיו שני מעונות. המטרות הן שונות, אופן הטיפול הוא שונה. במקום בו נדמה היה לנו שניתן להקים מעון עבור מקרי סעד ועבור ילדי אמהות עובדות, לא מיהרו האמהות העובדות לשלוח את ילדיהן למעון.

קיים תיאום מלא, ואני אומר במלוא האחריות שאין בזכוז ואין כפילות בטיפול במעונות לילדים.

אשר לטיפול בקשישים - למשרד הסעד יש מוסדות מוגנים, והוא מטפל בכמה מאות קשישים. משרד העבודה מטפל בקשישים אחרים. אנו רוצים למצוא לקשישים תעסוקה מתאימה, לדאוג להם ליום עבודה. הפעולה הזו נעשית או ישירות על-ידי שירות התעסוקה, או במקרים יותר קשים באמצעות "המשקם". אינני רואה היכן כאן ההוצאה המיותרת.

מ. ארנס: אתה סבור שמצב זה צריך להימשך כך?

מר א. גוראל: אני מציין את העובדות.

בנושא של הכשרה מקצועית נעשה בשעתו הסכם בין שרי העבודה והחינוך על תחומי הפעולה של שני המשרדים. צקבע שמשרד העבודה מטפל בהכשרה מקצועית, ומשרד החינוך - בחינוך מקצועי. יש הגדרות מפורשות על תחומי הפעולה ואין כפילויות.

קיימת ועדת תיאום של משרד התחבורה ומשרד העבודה. קיימת מועצה עליונה לכבישים, שהיא מועצה ציבורית, ושמתחפים בה אנשי משרד התחבורה. קיים תיאום יום-יומי, ואני יכול לומר במצפון נקי שאין חפיפה ואין בזבוז. יתר על כן, גם בחוך משרד אחד יש לעתים שתי מחלקות המטפלות בנושא חופף, וגם שם דרוש תיאום. לעתים התיאום בין המחלקות הוא יותר קשה מאשר התיאום בין שני משרדים.

יש הגזמה רבה בדיבורים על חפיפה, כפילות ונזק רק בגלל הכינוי הזה של הנושא. אני אומר שאין נזק. (מ. ארנס: ולא ניתן היה לעשות זאת בצורה יותר יעילה?) יכול להיות. (מ. ארנס: זוהי הגדרה של נזק.) הבהרתי שקיימת חלוקה מוגדרת עם אבחנה גיאוגרפית או מהותית, הכל לפי הנושא. בזה אין נזק. לא אמרתי שאי-אפשר לייעל.

ל. דיציאן: לו הנושא היה מרוכז במשרד אחד, לא היה זה יותר יעיל?

מר א. גוראל: אני חושב שהשם דומה, הנושא דומה, אבל איננו זהה. חבר-הכנסת גולן שאל: אתם מטפלים בהכשרת אנשים לענף המלונאות. גם משרד התיירות עוסק בכך. מה לעשות וההכשרה המקצועית מרוכזת במשרד העבודה, ובין היתר מכשירים במסגרת זו אנשים גם לענף המלונאות. קיים שיתוף פעולה מלא עם משרד התיירות. יש שני בתי-ספר למלונאות: תדמור הרצליה ותדמור ירושלים, שיש להם הנהלה משותפת. משרד אחד מופקד על פיתוח התיירות, ומשרד שני אחראי להכשרה מקצועית, ויש לו נסיון בשטח זה. האם נקים עוד מחלקה להכשרה מקצועית במשרד התיירות?

כמובן שאפשר לייעל, אבל לשאלה אם יש בזבוז, אם יש כפילות, התשובה שלי היא שלילית. אין בזבוז ואין כפילות.

מ. ארנס: אולי תסביר את החפיפה ביניכם לבין משרד התחבורה.

מר א. גוראל: הבהרתי מה קיים. אני יודע שהנושא מוכר לך. תאר לעצמך שמוציאים את ענין הכבישים ממע"צ ומעבירים אותו למשרד אחר. תהינה דרושות שתי הנהלות: האחת לבניה, והשניה להחזקה ושירותים. אינני יודע מה יותר זול ומה יותר יעיל. לדעתי, ענין התיאום מוסדר באופן מניח את הדעת. לפי מיטב הברתי אין בזבוז.

חבר-הכנסת שוסטק שאל שאלה מהותית ויסודית: לאגף להכשרה מקצועית הוקצב סכום של 80-100 מיליון לירות. לשם מה זה דרוש לנו? אני יכול להשיב בשאלה: אין נעלה את החפוקה אם לא נכשיר בעלי מקצוע? היכן יש מדינה שאיננה מקיימת רשת של הכשרה מקצועית - ואנו לא בין המצטיינים בשטח זה. בשנה לומדים במסגרות השונות של ההכשרה המקצועית 52 אלף איש - נער, אשה, מבוגר, משתלם, טכנאי, הנדסאי, מנהל עבודה. משך הקורסים הוא בין 5 חודשים ל-4 שנים. קורסים של 5 חודשים נמשכו עד לפני כשנה וחצי 9-12 חודשים. בדרך של עדכון תכניות לימודים הגענו לתקופה של 5 חודשים.

אינני רואה מכשיר אחר להכשרת בעלי מקצוע. לו היו צפויים יותר מועמדים להכשרה, היינו הופכים עולמות כדי להגדיל את התקציב. אם נחלק את הסכום של 100 מיליון לירות ל-50 אלף משתלמים, נגיע לסכום של כ-2,000 לירות למשתלם. בסכום זה הכשרנו בעל מקצוע או נתנו השתלמות לבעל מקצוע כדי שיגיע לרמה יותר גבוהה, לעומת הוצאה של עשרות אלפי לירות לאדם הלומד בטכיון או באוניברסיטה, כאן ההשקעה היא יחסית פעוטה. איך נתחרה בשווקי חוץ בלי בעלי מקצוע? ומי יכשיר בעלי מקצוע?

נכון שבארצות אחרות עיקר הנטל של ההכשרה נופל על התעשייה - וזהו תהליך היסטורי שם. בישראל התחלנו לטפל בנושא במאוחר, ולא בהיקף שהמדינה זקוקה לו.

איך זה מקובל בארצות אחרות? מהו ההיקף של ההכשרה המקצועית?

ע. פיינרמן:

איך לך עיר בארצות-הברית, ותהא הקטנה ביותר, שאין בה בית-ספר מקצועי המוחזק על-ידי התאחדות התעשיינים בתוספת עזרה מעטה של הממשלה.

היו"ר י. קרגמן:

מר א. גוראל: מבקרת בארץ משלחת של ארגון אירופי להכשרה מקצועית. ראש המשלחת אמר שהם מוציאים במוצע 8000 פרנק למשתלם. שם הסוג המקצועי נקבע על-סמך בחינות, והוא איננו נושא למשא-ומתן בין הצדדים. בישראל לא הצלחנו להגיע לכך, וזה בעוכרנו. בנושא זה קיימנו שיחות עם נציגי ההסתדרות.

א. שוסטק: גם מר גוראל אמר שלבו איננו שלם עם ההכשרה הזו. אלה אינם בתי-ספר מקצועיים עם בחינות, עם קביעת הסוג.

מר א. גוראל: במסגרת אגף אחר מקיימים ימי עיון. זאת אני מוציא מהכלל. אני מדבר על 52 אלף משתלמים בקורסים שונים של לפחות 5 חדשים. ההוצאה למשתלם איננה גדולה.

מחקרים על סכסוכי עבודה ופעולות מנע - יזמנו שורה של מחקרים יחד עם שני מוסדות: המכון לחקר העבודה והרווחה שעומדת בראש גב' בר-יוסף מהאוניברסיטה בירושלים; והמכון להנדסת אנוש אשר בטכניון בחיפה. כשם שקיימת רפואה מונעת כך יתכן שניתן למנוע סכסוכי עבודה. זה יותר זול מאשר יום שביתה. אנו עושים מחקרים בשדה בנושא של שיפור יחסי אנוש ויישומם, וזאת בכמה מוסדות ומפעלים כמו "הדסה" או מספנות-ישראל. העבודות נעשות על-ידי צוותים של האוניברסיטה, כאשר המפעל משתתף ב-50% מההוצאה. אנו עומדים על השתתפותו של המפעל, כי היא מבטאת את רצינות גישתו למחקר. זוהי יוזמה שמטרתה לקדם תרופה למכה. גם המוסד לביטוח לאומי משתתף בכך. כיום נעשה המחקר בארבעה מפעלים לניסיון. ההשקעה יחסית לתוצאה הצפויה איננה גדולה.

יש לערוך מחקרים על ההשלכות המשקיות והחבריות על כלל המשק ואיכות החיים של שבוע עבודה בן חמשה ימים. אמרנו: הבה נעשה מחקר בנושא של שבוע עבודה מקוצר והיעדרויות מהעבודה. בשום מדינה מתועשת אין אחוז כזה של היעדרויות מהעבודה כמו אצלנו. אנו רוצים לחקור את הנושא.

נושא שלישי הוא - שיתוף עובדים בהנהלות. אנו רוצים לערוך מחקר שיהיה מקובל לא רק על ההסתדרות אלא גם על המעסיקים.

חשוב גם ללמוד לקחים של שביתות. אמרנו: נקח כמה שביתות כמודלים וננסה ללמוד מהן לקחים.

מן הראוי לגשת בגישה כמעט מדעית לנושאים אלה. המסקנות של המחקרים מופצות בין הנוגעים בדבר, עובדים ומעסיקים.

א. שוסטק: אפשר אולי לכלול במסגרת זו את המכון הבודק ובוהן כיצד לא לבצע עבודות בשבת.

מר א. גוראל: כל הצעה של המכון תזכה ליחס חיובי. היתה רשימה ארוכה של מחקרים. עשינו סינון.

בין המחקרים של המכון לפרויקט העבודה והייצור היה המחקר על השפעת החשיפה של מוצרים על יעול מפעלים. מחקר זה יימנע על-ידי משרד המסחר והתעשייה. מחקרים אחרים: החדרת שיטות ניהול חדישות; פיתוח גישה סוציאו-טכנית והעשרת תפקידי העובד; שיטות חדישות למדידת שכר עידוד.

מי מימן את המחקר של גב' בר-יוסף על בעיות כוח האדם במשק?

א. שוסטק:

מר א. גוראל: זהו אחד המחקרים הראשונים שהזמנו. מהמחקר הזה למדנו כמה מספרים מעניינים. אמרתי ש-105 אלף נשים שאינן מטופלות בילדים באות בחשבון כרזרבה של כוח אדם.

ניידות עובדים - נושא תלוי בעיקר בקבלת חוק הפנסיה. אם תהינה הקלות בדיור, וביחוד בשכר דירה, תתפתח נטייה גם של העובדים וגם של המעסיקים לניידות. כל עוד תנאים אלה אינם קיימים - קשה להזיז אנשים. אז יש סיכויים להסכמים בין ההסתדרות לבין המעסיקים בנושא הניידות. זה לא תפקידה של הרשות לתכנון כוח אדם. תפקידה הוא איסוף מידע והחזקת היד על הדופק של התנודות בתחום כוח האדם, אבל לא קביעת מדיניות. אגב, קרן ביטוח אבטלה יכולה לסייע גם בהכשרת אדם למקצוע חדש וגם במתן הלוואות לצורך ניידות.

לשכות בארצות-הברית - היו שלוש לשכות כאלה, חיסלנו שחיים מהן והשארנו את הלשכה בניו-יורק. באמצעות הלשכה חזרו בשנה האחרונה לישראל 800 ישראלים אקדמאים, ועוד 400 חזרו בסיועה. הלשכה מהווה קשר דו-כיווני בין המפעל הישראלי הזקוק לעובדים ברמה מסוימת לבין הישראלי שאפשר להניע אותו לחזור ארצה, או אותו ישראלי הרוצה ומעוניין לחזור ארצה. תקציב הלשכה הוא 750 אלף לירות לשנה. לפי נתונים אלה אנו משקיעים פחות מאלף לירות לישראל חוזר, כאשר המדינה נותנת לכל חוזר בדרכים אחרות סיוע של עשרות אלפי לירות.

בשנת 1973 עלו 11,108 אקדמאים, שהם 45% מכלל דורשי העבודה בין העולים; בשנת 1972 - 9,582; ובשנת 1971 - 6,089.

לשאלה בדבר הקושי בהעסקת קשישים בני 50 ומעלה או צעירים שהם חיוניים לצה"ל ועשויים להיקרא לעתים קרובות לשירות. אנו חיים במדינה דמוקרטית המאפשרת לכל אחד להעסיק אדם או לא להעסיקו. האמצעי הוא ליצור אווירה שונה מזו הקיימת היום. בקשר לחיילים - משרד העבודה מטפל בהם, גם אם הם לא זכאים לחזור למקום עבודתם.

חבר-הכנסת דיציאן שאל מדוע אין המשרד פועל להגדלת הניכוי ממס של אשה עובדת כדי לעודד יותר נשים לצאת לעבודה. במחשבה ראשונה צודק חבר-הכנסת דיציאן. אבל במציאות המצב הוא שונה. לניכוי כזה יש משמעות לגבי נשים שמשכורתן יחסית גבוהה, נשים אקדמאיות או בעלות מקצוע. 70% מכלל הנשים האלה עובדות כיום. התמריץ הכספי איננו מכריע לגביהן. לעומת זאת, במקום שטמוץ הפוטנציאל העיקרי של כוח העבודה של הנשים - שם הניכוי איננו משמעותי. רבות מהן אינן משלמות כלל מס הכנסה.

ל. דיציאן: לאחיות אין תמריץ לצאת לעבודה.

מר א. גוראל: לגבי האחיות - לא זוהי הבעיה.

המשרד דורש להגדיל את הניכוי לנשים. היה לנו מאבק עם האוצר. ענין המעונות הוא הרבה יותר חשוב.

היו"ר י. קרגמן: שעות העבודה - זהו אחד הגורמים החשובים.

מר א. גוראל: גובה השכר - וזה תלוי בהכשרה מקצועית - הוא גורם יותר אפקטיבי. הוא הדין תוספת מעונות לילדים. גורם נוסף - יום עבודה גמיש. במקומות רבים באירופה הונהג יום עבודה גמיש. צריך להתרכז בהחדרת המוטיבציה היצרנית.

מר א. גוראל:

יש להזרים את הסכומים החסרים להכשרה מקצועית ולמימוש הזכויות של החיילים המשוחררים. לביצוע חוק החניכות, לבניית חדרי כיתות וציודן - חסר סכום של 50 מיליון לירות. אם לא יוקצב הסכום הזה, לא נוכל לקיים את החוק שהכנסת אישרה.

לא הייתי מעלה את התקציב להכשרת הנדסאים. אני חושב שבשטח זה הגענו לרוויה מסוימת. במשך ארבע השנים האחרונות הגענו להכשרת 2000 טכנאים והנדסאים מדי שנה בשנה. כאן הקטנו את התקציב והגדלנו את התקציב לנוער.

מוגבל הוא אדם שאיננו יכול לעבוד בעבודה טבעית או עבודה מלאה. בעולם הגדול ראיתי מרכזים לשיקום מקצועי שבהם מכשירים נכים לעבודה במחשבים או לעסוק באלקטרוניקה. שיקום המוגבלים הוא קודם-כל חיוני מבחינה חברתית ואנושית.

חבר-הכנסת אפרת שאל על עבודות הבניה של מע"צ. אתמול נתתי את הפירוט. בשלבי ביצוע כ-20\$ פרויקטים בסכום של 920 מיליון. הפרוייקטים הגדולים הם בית-החולים תל-גיבורים בסכום של 100 מיליון לירות. כן בונים שני בתי-חולים פסיכיאטרים. מע"צ בונה בית מיון גדול עבור הדאר בתל-אביב וכך מרכזיות.

מע"צ מעורב בבניה ממשלתית. איך לו דעה בנושא השיכון. קיימת ועדה בינמשרדית שמנהל מע"צ הוא היו"ר שלה שתפקידה לווסת את הבניה.

55 אלף חיילים פנו ללשכות, מהם 33% עצמאים שפנו בבקשה לקבל הלוואות; 24% פנו בבקשה לקבלת שיכון; 7% לתעסוקה; 8% להכשרה מקצועית; 7% לחינוך; ו-1% לסעד.

המחלקה לקואופרציה מונה מספר מצומצם של אנשים. תפקידה הראשון היה הרישום הנובע מהחוק; אבל התפקיד שאנו הועדנו לה הוא עידוד הקואופרציה. רצוני להציע לחבר-הכנסת אפרת להתעניין במרכז הקואופרציה כמה קואופרטיבים הוקמו באמצעותו, וכמה קואופרטיבים הוקמו באמצעות המחלקה. בשנה האחרונה הקמנו 19 קואופרטיבים, מהם 5-6 של עולים חדשים. יש לנו עניין להקים קואופרטיבים מעורבים של עולים וישראלים ותיקים. המחלקה מצדיקה את קיומה. לו כל תפקידה היה מתרכז ברישום ובבדיקת מאזנים - היינו מעבירים אותה למשרד המשפטים. למשרד המסחר והתעשייה היתה קרן לעזרה לקואופרטיבית, דוגמת הקרן לעזרה למפעלים פרטיים. הם ביוזמתם העבירו את התקציב הזה למשרד שלנו.

נוער קשיי סידור - איך 30 אלף נערים כאלה וגם לא 20 אלף. כל המספרים האלה מצוצים מהאצבע. איננו יודעים את המספר המדוייק. לפי הרגשתנו מסתובבים במשך שנה כמה אלפים, לא עשרות אלפים. יש דרגות שונות של נערים קשיי סידור. רובם נכללים בחבורות-נוער הנשלחים לקבוצים או לסדנאות של צה"ל, או שהם נשלחים למפעלים תעשייתיים בליוויית מדריך נוער. את הנותרים צריך לאתר, ומשמצליחים לאתר אותם - משתדלים לכוון אותם למקצוע הנכון. יש גם מעקב אחריהם. אלה שנשלחו לצה"ל, ביחוד לחיל הימוש, עשו עבודה נפלאה במלחמה האחרונה.

אשתקד היה לנו תקציב ל-3500 נערים כאלה. למעשה מצאנו פתרונות תעסוקתיים רק ל-2480 נערים. אם השנה נגיע ל-3700 נערים, אראה בכך הישג.

חוק החניכות צריך לענות לאותו נוער שאיננו עובד ואיננו לומד. אם לא נקבל את אותם 50 מיליון לירות - לא יהיו לנערים אלה חדרי כיתות בשנת 1978.

היו"ר י. קרגמן: אני מודה למנכ"ל משרד העבודה ולאנשי משרדו.

הישיבה נעולה.

(הישיבה נועלה בשעה 12.10)